

Drunk With Happiness: Celebration & Contemplation on Purim

February 24, 2016

Lunch and Learn - Ober Kaler

Rabbi Shmuel Silber - rabbisilber@suburbanorthodox.org

1. תלמוד בבלי מסכת מגילה דף ז עמוד ב

אמר רבא: מיחייב איניש לבסומי בפוריא עד דלא ידע בין ארור המן לברוך מרדכי. רבה ורבי זירא עבדו סעודת פורים בהדי הדדי, איבסום, קם רבה שחטיה לרבי זירא. למחר בעי רחמי ואחייה. לשנה אמר ליה: ניתי מר ונעביד סעודת פורים בהדי הדדי! – אמר ליה: לא בכל שעתא ושעתא מתרחיש ניסא.

“Rava said: “An individual is required to become intoxicated on Purim until he cannot differentiate between “Cursed is Haman” and “Blessed is Mordechai.” Rabbah and Rabbi Zeirah conducted their Purim seudah together. They became intoxicated. Rabbah got up and killed Rabbi Zeirah. The next day (Rabbah realized what he had done) and prayed for Divine compassion and Rabbi Zeirah was brought back to life. The following year, Rabbah said to Rabbi Zeirah, “Let us make the Purim seudah together.” Rabbi Zeirah responded, “miracles don’t occur at all times (i.e. it was a miracle that he was brought back to life and we cannot rely on that miracle happening again this year).”

2. מהרש"א חידושי אגדות מסכת מגילה דף ז עמוד ב

קם רבה שחטיה לרבי זירא כו'. דבר תמוה הוא לפרשו כפשטיה ונראה דר"ל כעין שחטיה דאגבריה חמרא וכפייה לשתות יותר מדאי עד שחלה ונטה למות ולכך נקטיה בלשון שחיטה דשתיית היין נקרא ע"ש הגרון מקום שחיטה ... וקאמרי דהתפלל עליו שלא ימות מחולי זה עד שנתרפא וחי ומצינו במקרא ובתלמוד לשון חי מלשון רפואה:

Approach #1**3. רא"ש מסכת מגילה פרק א סימן ח**

ח אמר רבא מיחייב איניש לבסומי בפוריא עד דלא ידע בין ברוך מרדכי לארור המן.

ROSH - Rabbi Asher ben Jehiel was born ca. 1250 in Germany, and died in 1327 in Toledo, Spain. Rosh studied in the yeshivot of the Franco-German Tosafist school, and his outstanding teacher was Rabbi Meir ben Baruch of Rothenburg.

Approach #2**4. רבינו נסים מסכת מגילה דף ח ד"ה מיחייב**

מיחייב איניש לבסומי בפוריא עד דלא ידע בין ברוך מרדכי לארור המן. דאמרינן בגמ' דמיחייב למימר כדון מרדכי ארור המן ברוכה אסתר ארורה זרש [גם] חרונה. וכו' לטוב ומיחייב לבסומי עד דלא ידע מאי קאמר וכחב רבינו אפרים ז"ל מההוא עובדא דקם רבה ושחטיה לר' זירא כדאי בגמ' אידחי ליה מימרא דרבא ז"ל ולא שסיר דמי למעבד הכי:

Rabbi Nissim ben Reuven (1320 - 1380) of Girona, Catalonia was an influential talmudist and authority on Jewish law. He was one of the last of the great Spanish medieval talmudic scholars.

Approach #3

5. רמב"ם הלכות מגילה וחנוכה פרק ב הלכה טו
 כיצד חובת סעודה זו שיאכל בשר ויתקן סעודה נאה כפי אשר תמצא ידו, ושותה יין עד שישתכר וירדם בשכרות.
6. קרבן נתנאל אות י
 למרוי'. דהמרגוס של ויסקר נמוך אהלה. הוא רוי וכמו שנקי' לרוי'. אבל הכוונה שמחויב להיטיב לב ע"י שקיית יין הרבה. עד דלא ידע. עד ולא עד בכלל דהו הגיע לשכרותו של לוט. וכדלמך בהספינה אכסמו וגנו. פרש"י שהיו פניהם אדומים כמו שמוי יין.
7. בית הבחירה למאירי מסכת מגילה דף ז עמוד ב
 חייב אדם להרבות בשמחה ביום זה ובאכילה ובשתיה עד שלא יחסר שום דבר ומ"מ אין אנו מצווין להשתכר ולהפחית עצמנו מתוך השמחה שלא נצטוינו על שמחה של הוללות ושל שטות אלא בשמחה של תענוג שנגיע מתוכה לאהבת השם והודאה על הנסים שעשה לנו ...
8. בית יוסף אורח חיים סימן תרצה
 כתוב בארחות חיים (הל' פורים אות לח) חייב אינש לבסומי בפוריא לא שישתכר שהשיכרות איסור גמור ואין לך עבירה גדולה מזו שהוא גורם לגילוי עריות ושפיכות דמים וכמה עבירות זולתן אך שישתה יותר מלימודו מעט:
9. שולחן ערוך אורח חיים הלכות מגילה ופורים סימן תרצה סעיף ב
 חייב אינש לבסומי בפוריא עד דלא ידע בין ארור המן לברוך מרדכי. הגה: וי"א דא"צ להשתכר כל כך, אלא שישתה יותר מלימודו (כל בו) וישן, ומתוך שישן אינו יודע בין ארור המן לברוך מרדכי. (מהרי"ל). ואחד המרבה ואחד הממעיט, ובלבד שיכוין לבו לשמים.

Approach #1:

10. אורות: רב אברהם יצחק הכהן קוק זצ"ל (דף רס"ז)
- נכנס יין יצא סוד (עירובין ס"א), ומאוד אנו צריכים בחיינו, שסודות הנעלמים יצאו ויתגלו. על ידי גלויים של הסודות נכיר את עצמנו, נכיר את מה שחבוי בקרבנו. בשעה שאנחנו נבוא לאותה הבחינה של "לבסומי עד דלא ידע" (מגילה ז ב) נפטר לפחות לשעה מכל אותן הידיעות המטעות אותנו, המוליכות אותנו כשבויים ואין לפדות, כאסירים ואין להתיר, והידיעות המטעות הללו הן מסתירות ממנו את היסוד¹.
- הבלא מסיק הבלא (שבת מא א), ובסומא מסיק בסומא. מבוססים אנחנו יותר מדאי מדמיונות חיצוניים, ובשביל כך אין אנו מרגישים את האמיחיות הפנימיות שלנו, את סוד האמת.
- שכורים אנחנו מביסומים שיש בהם כדי הטעיה, ובשביל כך אין אנו שמים אל לבנו את חשבוננו של העולם הגדול, של אותו העולם, שאדון-עולם מנהיגו ואנחנו יש לנו עמו ברית כרותה באלה ובשכועה (נחמיה י ל), ברית מלח-עולם (כמרבר יח ט), השומר[ת] על רוח ישראל ונצחו.

Approach #2:

11. שולחן ערוך אורח חיים הלכות מגילה ופורים סימן תרצו
 ... ומה שנהגו ללבוש פרצופים בפורים, וגבר לובש שמלת אשה ואשה כלי גבר, אין איסור בדבר מאחר שאין מכוונין אלא לשמחה בעלמא; וכן בלבישת כלאים דרבנן. וי"א דאסור, >ה< אבל המנהג כסברא (ל) הראשונה.

12. ט"ז יורה דעה סימן קפב
 ובאורח חיים סימן תרצ"ו הביא רמ"א דאפילו מפני שמחת פורים המנהג להתיר בזה ואף על גב דיש אוסרים ומו"ח ז"ל כתב שיש לאסור את זה והביא ראיה ממה שכתב ר"א ממיץ לאסור לעשות כן מפני שמחת חתן או כלה והשומע לאסור תבוא עליו ברכה כי יש הרבה מכשולות חס ושלום מזה כשהולכין ביחד בלי היכר איש או אשה:

13. ליקוטי הלכות (הלכות נפילת אפים ד:ד-ה

- א. וזה בחינת גודל הפלגת השמחה מאוד מאוד שנוהגים כל ישראל בפורים להרבות אז בשמחה גדולה מאוד, ועושים אז כל מיני צחוק ושחוק בשביל להרבות השמחה, כי עיקר מצות פורים הוא השמחה, כנ"ל. ועל כן, עושים כל מיני שחוק ומילי דשטותא, ועושים אז מעשה שכרות ושטות בשביל השמחה.
- ב. כי איתא בדברי רבינו ג"ל בכמה מקומות כמה אזהרות גדולות – שצריך האדם להרגיל את עצמו להיות בשמחה תמיד (עיי' ליקוטי מעשיות תגינא ס"י כד. מח), ואיתא בדבריו הקדושים (חיי"מ ס"י תקצג) שאי אפשר להיות בשמחה כי אם על ידי מילי דשטותא דייקא, שעושין עצמן כשוטה ומשמחין את עצמן במילי דשטותא. כי מחמת שטבע האדם נמשך אחר העצבות מאוד, כי כל אדם מלא יסורים ויגונות כידוע לכל אחד ואחד, על כן צריכין להכריח את עצמו בכל הכוחות להיות בשמחה, ועיקר השמחה אי אפשר להיות כי אם על ידי מילי דשטותא, כמו ששמעתי מפיו זכרוננו לברכה וכו'.

וזהו הענין מה שהיו נוהגין כל הצדיקים הגדולים המפורסמים שהיו בימינו ששל פי רוב היה להם אנשים שהיו כמו בדחנים והיו עושים לפניהם כל מיני צחוק ושטות כמפורסם, והכל בשביל שמחה, כי אין דבר מזיק לעבודת ה' כמו העצבות כמובא בכל הספרים הקדושים, ומגודל מרירות וצרות הגלות המר הזה, בגוף ונפש וממון, אי אפשר להיות בשמחה כי אם על ידי מילי דשטותא דייקא, כנ"ל. וזה בחינת מילי דבדיחותא שהיו נוהגים התנאים ואמוראים הקדושים קודם הלימוד (עיין שבת ל:), כדי לבוא לשמחה על ידי מילי דבדיחותא — שהם מילי דשטותא דייקא. וזהו בחינת מה שכתוב בזוהר הקדוש (תוריע דף מז:), שרב המנונא סבא הוה מסדר קמי חבריא פירקא דמילי דשטותא, היינו כנ"ל.

כי עיקר גלות ישראל שהיא גלות השכינה, עיקר הגלות הוא מה שהעצבות שהם הסטרא אחרא והקליפות, מתגברין על ישראל ואינם מניחים אותם לשמוח בה' ובתורתו הקדושה, כמבואר בהתורה "אמצעותא דעלמא" הנ"ל (ליקוטי מעשיות סי' כד) שזהו עיקר גלות השכינה שהיא שמחתן של ישראל, שעיקר גלותה כשהעצבות מתגבר עליה, דהיינו על ישראל, חס ושלום, עיין שם.

נמצא, שעיקר גלות השכינה וכנסת ישראל הוא מה שהשמחה היא בגלות. ועל כן עכשיו בגלות, שעיקר הגלות הוא שהשמחה נפלה למטה בגלות, ומשם נמשך כל השמחה של העכו"ם והרשעים ההולכים בשירות

Approach #4:

15. חכמת מנוח מסכת מגילה (הובא בילקוט מפרשים למסכת מגילה)

שאפילו לילדים ולקטנים דבר שלום עמהם והיה מדבר עמהם דברי אהבה וריעות ולא נמנע מזה להיותו קושט לו זה לפחיתות כמו שקצת מחגאים שלא לדבר עם קצת בני אדם. והנה האכילה והשתיה שאוכלים קצת בני אדם זה עם זה מקרב הלככות ומוקיף האהבה בנייהם כידוע ומפורסם עד שיטילון הקנאה והשנאה שביניהם וע"ז אמר שיסתכר עד שלא ידע לשנוא השונא שהוא דוגמת המן ולארכו ולא ידע ג"כ לקנאות את סבירו הממברך בעושר וגדולה שהיא דוגמת מרדכי ואמר בחמלה שלא ידע בין ארור המן ואמר כך לברוך מרדכי. ללא זו אף זו כלומר לא די שירחיק השנאה מלבו שהוא דבר גדול שאסרתו מורה בלאו דלא משנא אלא אפילו הקנאה ירחיק מלבו. עי"ל כי מלת ארור וברוך הוא סועל לא

למלך עי"ל דלמשל נקטיה על שישליך כל אדם הקנאה והשנאה שיש לו על סבירו מלבו כפורים כי לפעמים אדם שונא לאדם בעבור היומו צוררו ועשה לו דבר רע וחושב רע עליו ודרכו לקללו ממיד ולארכו ממיד וזהו דוגמת המן כי כל שונאו של אדם הוא המן שלו. ולפעמים אדם מנקה לאדם לא מחמת שעשה עמו רעה אלא מחמת שרואה אצלו צרכה מעושר וגדולה דוגמת מרדכי שמחמת גדולתו קנאו בו קצת כמו שנאמר ורצוי לרוב אחיו משמע ולא לכל אחיו ופי' הרצ"ע כי אין יכולת באדם לרצות הכל בעבור קנאת האחים. וכן הוא באמת שלא קנאוהו רק בעבור גדולתו שהרי לא עשה שום רע. לשום אדם כיון שהיה עניו מאד והעיד עליו הכמוב דורש טוב לעמו ודובר שלום לכל ורעו ופי' רש"י לכל זרעו עמו ונראה שהכוונה על הקטנים והילדים שבשראל ובה להגיד ענותנותו הגדולה